

Elementy chrześcijańskiego ustroju społecznego w programie partii politycznej Ruch Narodowy

Wprowadzenie

Współczesny Kościół, niezależnie od jego wspólnotowego bądź hierarchicznego ujęcia, jest w środowiskach mu przychylnych uważany za ostoję wartości katolickich, moralny fundament postępowania społeczeństwa, instytucję jednoczącą naród i wspierającą integrację jednostek w ramach podzielanych przez nie postaw zgody i pojednania w duchu chrześcijaństwa. Nierzadko w dyskursie narodowym (nacjonalistycznym) uwidacznia się łączenie funkcji państwa, odpowiadającego za zapewnienie bezpieczeństwa i jedność narodową, z funkcjami Kościoła, który winien stać na straży zachowania tożsamości narodowej i troszczyć się o odnowę moralną społeczeństwa. Nie powinien zatem dziwić fakt, iż w środowiskach narodowych potrzeba akcentowania nadrzędnej roli chrześcijaństwa w życiu społeczeństwa i państwa jest kwestią istotną. Wynika to co najmniej z trzech przesłanek.

Po pierwsze, Kościół jawi się jako ostoja polskiej historii, nosnik narodowej kultury, orędownik miłości, prawdy i pokoju oraz instytucjonalne odzwierciedlenie narodowej wspólnoty, która w obliczu wynaradawiania, ucisku i okupacji potrafiła przetrwać próbę czasu wyzwalając jednocześnie w narodzie nadzieję i wiarę w niezależność zarówno materialną, jak i duchową. Po drugie, w wymiarze aksjologicznym Kościół katolicki w swoim nauczaniu i działalności, w kontekście takich zagrożeń, jak antyklerykalizm, aborcja, obwieszczenia „upadek moralny” europejskich społeczeństw itd., w dalszym ciągu ma za zadanie dbać o obyczajowość, edukację i wychowanie kolejnych pokoleń w zgodzie z chrześcijańską tradycją pokoleń minionych. Po trzecie, tylko chrześcijaństwo zaangażowane i bezkompromisowe jest w stanie zmagać się z zagrożeniami płynącymi ze strony multikulturalizmu i globalizacji na tle toczącej się walki cywilizacyjnej z liberalizującym się światem. Tak więc katolicyzm i chrześcijaństwo wydają się być w idei współczesnych narodowców dosyć istotnym elementem formułowanego przekazu tak w

wymiarze historycznym, jak i współczesnym oraz przyszłościowym. Poza tym, odwróceniu ulega tu pewna dotychczasowa prawidłowość. Narodowcy zaznaczają bowiem, że o ile tradycyjnie Kościół opiekował się słabszymi i troszczył się o ich bezpieczeństwo, o tyle współcześnie to Kościół często staje się ofiarą prześladowania i ataków, więc to właśnie jego należy bronić i wspomagać w walce z tym, co moralnie złe i szkodliwe. Wydaje się, że to co łączy postawę chrześcijańską i postawy współczesnych polskich narodowców to wspólnota postulowanych celów, dążeń i wartości.

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie obecności i rzeczywistej roli elementów chrześcijańskiego ustroju społecznego w dokumentach ideowo-programowych partii politycznej Ruch Narodowy funkcjonującej na polskiej scenie politycznej. Problematyka zarysowana powyżej znalazła odzwierciedlenie w niniejszym artykule ponieważ kwestia związków i relacji pomiędzy polskimi narodowcami i Kościołem jest tematem z naukowego punktu widzenia niezwykle ciekawym oraz dyskusyjnym. W środowisku naukowym współpraca, związki oraz antagonizmy występujące między wskazanymi podmiotami życia społecznego są także szeroko komentowane, dlatego też autor postanowił zgłębić część tejsze relacji w oparciu o zasady chrześcijańskiego ustroju społecznego ks. Franza Schimdbegera oraz wytyczne ideowo-programowe partii politycznej Ruch Narodowy. Autor w przedsiębranej analizie posłużył się dokumentami ideowymi i programowymi Ruchu Narodowego, które dostępne są w formie broszur lub plików tekstowych prezentowanych na łamach stron internetowych związanych bezpośrednio z analizowaną partią polityczną.

Charakterystyka Ruchu Narodowego

W celu analizy miejsca i roli poszczególnych elementów chrześcijańskiego ustroju społecznego w życiu suwerennego narodu, którego koncepcja znalazła odzwierciedlenie w programie politycznym Ruchu Narodowego, zasadnym będzie przybliżenie charakteru tejsze partii politycznej. W lekturze obowiązkowej dla każdego narodowca, jak podają środowiska narodowe, czyli „Niezbędniku Narodowca. ABC nowoczesnego nacjonalizmu” znajduje się następujący zapis: „Od 2010 roku Młodzież Wszechpolska wraz z Obozem Na-

rodowo-Radykalnym organizując Marsz Niepodległości przyczyniły się do odzyskania dla obozu narodowego zasłużonego miejsca w umysłach Polaków¹. Rok 2010 okazał się przełomowym w tym znaczeniu, że po raz pierwszy środowiska narodowe i patriotyczne dały impuls do wspólnej organizacji Marszu Niepodległości. 11 listopada Młodzież Wszechpolska i Obóz Narodowo-Radykalny wspierane przez Związek Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych oraz inne środowiska prawicowe zorganizowały wielotysięczną uliczną manifestację patriotyczną, która dała podłoże do rozwoju istniejących oraz powstawania nowych inicjatyw narodowych w kraju i poza jego granicami. Od tego momentu coroczny Marsz Niepodległości gromadził tysiące zwolenników padających podczas niego hasel i głoszonych tam treści. W broszurze informacyjnej kolportowanej podczas marszu z 11 listopada 2013 roku można wyczytać: „W 2011 roku powstało Stowarzyszenie Marsz Niepodległości, do którego weszli przedstawiciele środowisk reprezentujących nurt narodowy, niepodległościowy, wolnościowy. Stowarzyszenie jest organizatorem kolejnych manifestacji 11 listopada. Patriotyczny aktywizm, objawiający się w organizowaniu pikiet, marszów, spotkań otwartych, prelekcji oraz struktur stał się zauważalnym zjawiskiem społecznym, które zbiegło się z powszechnym rozczarowaniem młodego pokolenia dotychczasową, demoliberalną polityką elit państwowych, ukształtowanych przy okrągłym stole². Działalność organizacji narodowo-patriotycznych i wolnościowych doprowadziła do powstania w dniu 11 listopada 2012 roku Ruchu Narodowego, będącego porozumieniem organizacji społecznych o podobnym profilu i wspólnym mianowniku ideowym chcących dobrowolnie współpracować na rzecz dopiero co zrodzonej inicjatywy i w imię wspólnych zasad i wartości.

Na stronie internetowej Ruchu Narodowego (w okresie przed jej gruntowną przebudową pod względem merytorycznym i graficznym) widniał następujący zapis: „Kontynuując wcześniejsze pozytywne doświadczenia współpracy Młodzieży Wszechpolskiej i Obo-

---

¹ *Niezbędnik Narodowca. ABC nowoczesnego nacjonalizmu*, red. K. Bonisławski, J. Siemiątkowski, Wydaw. Capital, Warszawa 2014, s. 253.

² J. Misztal, P. Chruszcz, *Ruch Narodowy. Dlaczego jesteśmy narodowcami?*, Wydaw. Fundacja im. Bolesława Chrobrego, Szczecin 2013, s. 25.

zu Narodowo-Radykalnego pod patronatem Związku Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych rozwijamy ogólnopolską sieć środowisk i organizacji nawiązujących do patriotycznych tradycji. Wspólną pracą społeczną i bezkompromisową postawą ideową zmierzamy do przywrócenia obozowi narodowemu należnej roli w życiu publicznym. Początki polskiego ruchu narodowego sięgają lat dziewięćdziesiątych XIX wieku. Narodowcy, z Romanem Dmowskim na czele, mieli ogromny wkład w budowanie świadomości narodowej pod zaborami, w odzyskanie przez Polskę niepodległości, w kształtowanie życia politycznego II RP i w walkę z najeźdźcami w trakcie II wojny światowej i po niej. W III RP ta bogata tradycja zobowiązuje nas do walki o suwerenność kraju, o naprawę polityczną i gospodarczą zawłaszczanego państwa, o obronę wolności jego obywateli i o realizację w sferze kultury i polityki tradycyjnych wartości, dzięki którym niegdyś Rzeczpospolita była wielka³. Zobowiązanie, o którym mowa w przytoczonych słowach, dotyczy zarówno sfery tożsamości narodowej Polaków oraz ich świadomości, jak i sfery duchowej, kształtowanej w oparciu o katalog wartości chrześcijańskich. Retoryka współczesnego Ruchu Narodowego, zasadzająca się na odwołaniu do wspólnoty narodowej (która z kolei opiera się na Katolickiej Nauce Społecznej) i stanowisku Kościoła katolickiego w sprawie aborcji czy zapłodnienia *in-vitro*⁴, wydaje się łączyć w sobie chrześcijański wymiar tożsamości narodu polskiego z jego dziedzictwem kulturowym.

W przekazie Ruchu Narodowego, co uwidocznione zostało w cytowanym powyżej tekście, górują odwołania do wartości: historii (jako łącznika przeszłych i przyszłych pokoleń Polaków), tradycji (cywilizacji chrześcijańskiej), suwerenności (wewnętrznej i zewnętrznej), wolności (rozumianej jako prawo, a nie liberalna swoboda) oraz idei narodowej, nacjonalistycznej. Oczywiście stawianie znaku równości pomiędzy ideą narodową, a nacjonalizmem (w pozytywnym sensie – odpowiadającym za wzrost narodowej świadomości) będzie uzasadnione o tyle, o ile w obu przypadkach czynnikiem konstytutywnym będzie istnienie „psychicznej więzi jednostki z

---

³ *O nas*, <http://ruchnarodowy.net> (dostęp 20.03.2013).

⁴ J. Misztal, P. Chruszcz, *Ruch Narodowy...*, s. 27.

narodem⁵, a nie piętnowanie mniejszości (agresywny nacjonalizm – przedkładanie własnego interesu narodowego nad dobro innych narodów) i brutalne tłumienie wszelkich przejawów ich aktywności⁶. Pojęcie nacjonalizmu na przestrzeni wieków ewaluowało i zmieniało swoje znaczenie, jednak polski nacjonalizm winien być głównie kojarzony ze wspomnianym Romanem Dmowskim – fundamentem prawicy narodowej, tradycjonalistycznej i katolickiej⁷. Tożsamość narodowa ruchów odwołujących się do spuścizny Dmowskiego opiera się na (częstokroć szowinistycznym) ujmowaniu własnego narodu w kategoriach górowania nad innymi, narodowym charakterze ukształtowanym dzięki tradycji, narodzie jako najpełniejszym wyrazie narodowego życia, trosce o dobro interesu narodowego i (niezwykle przerażającej się w skrajność) walce z innymi narodowościami w imię egoizmu narodowego⁸. Wpływ ideologii narodowo-demokratycznej doby dwudziestolecia międzywojennego jest czynnikiem, który uzasadnia także patriotyczno-narodowy zryw części młodzieży podkreślającej istnienie i ciągle zabieganie o dobro narodowego interesu we wciąż zmieniającej się Europie⁹. Takim młodzieżowym zrywem wydaje się być właśnie Ruch Narodowy w Polsce po listopadzie 2012 roku.

Nowa odsłona strony internetowej Ruchu Narodowego uwiadacza kontynuację dotychczasowej linii programowej i ideowej formacji oraz traktuje o istocie działalności ruchu zaprezentowanej w tekście Prezesa Ruchu Narodowego – Roberta Winnickiego. Prezes odwołuje się tu do kontynuacji „chlubnego dziedzictwa przedwojennego obozu narodowego” oraz wiary w możliwość dostosowania

---

⁵ K. Kawęcki, *Jaka prawica?*, [w:] *Pod znakiem nacjonalizmu. Antologia tekstów Prawicy Narodowej*, wyb. dok. K. Kawęcki, R. T. Mossakowski, Oficyna Wydaw. FULMEN, Warszawa 1994, s. 11.

⁶ B. Bankowicz, *Nacjonalizm*, [w:] *Słownik polityki*, red. M. Bankowicz, Wydaw. Wiedza Powszechna, Warszawa 1999, s. 145.

⁷ K. Kawęcki, *Jaka prawica?*..., s. 13-14.

⁸ R. Tokarczyk, *Współczesne doktryny polityczne*, Kantor Wydaw. Zakamycze, Zakamycze 2002, s. 322-323.

⁹ Zob. M. Depo, *Patriotyzm jako wartość w świadomości młodzieży zaangażowanej politycznie*, [w:] *Tożsamość narodowa i suwerenność państwa a integracja europejska*, red. T. Guz, R. Mazurkiewicz, R. Tłuczek, Wydaw. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2008, s. 103-104.

myśli narodowej obecnej w twórczości i działalności Romana Dmowskiego do społecznych, gospodarczych i cywilizacyjnych realiów współczesności. Nawiązując do młodości i obywatelskości inicjatywy Ruchu Narodowego Robert Winnicki podkreśla, że ów ruch jest racjonalną i odpowiedzialną oraz realistyczną i idealistyczną odpowiedzią na dotychczasową politykę skorumpowanych elit politycznych. Nazywając siebie oraz swoich współtowarzyszy narodowcami oraz powołując się na społeczny charakter działalności organizacji narodowych (inicjatyw pozarządowych, spotkań formacyjnych, akcji charytatywnych i manifestacji) prezes Ruchu Narodowego zaznacza, iż od 2015 roku środowisko, które współtworzył działa jako ruch społeczny i partia polityczna: „Pragniemy, by Ruch Narodowy pozostał czymś więcej niż partią. Chcemy wybudzać Polaków z marazmu. Chcemy aktywizować i organizować Naród wokół przyświecających nam idei. Ruch Narodowy nie jest projektem na jedną kampanię, na jeden sezon polityczny. Budujemy siłę, która ma dokonać zmiany pokoleniowej. Naszą ambicją jest zbudować silne państwo oparte o rozwijający się, świadomy i dumny Naród”¹⁰. Środowisko Ruchu Narodowego jest tworzone przez ludzi, którzy sami o sobie piszą, iż charakterystycznymi ich cechami są: bezkompromisowość, radykalny język, sprzeciw wobec politycznej poprawności, usytuowanie przeciwnika w „dynastii okrągłego stołu”, popieranie lokalnego aktywizmu i współpraca z jednostkami i grupami stojącymi w opozycji do tzw. „głównego nurtu” (mainstream)¹¹. Deklarowanemu uznaniu dla chrześcijańskiego dziedzictwa duchowego i kulturowego towarzyszy ponadto hasło często pojawiające się podczas manifestacji i ulicznych pochodów, a mianowicie: „Bóg, Honor, Ojczyzna”¹².

Jak już zaznaczono, powstanie Ruchu Narodowego ogłoszono 11 listopada 2012 roku. Była to inicjatywa społeczno-polityczna mająca na celu zjednoczenie organizacji o profilu narodowym. W

---

¹⁰ R. Winnicki, *Ruch Narodowy*, <https://ruchnarodowy.net/o-nas/> (dostęp 8.01.2016).

¹¹ M. Eckardt, *Ruch Narodowy – reaktywacja?*, „Myśl.pl” 2013, nr 2 (27), s. 15.

¹² J. Misztal, P. Chruszcz, *Ruch Narodowy...*, s. 27.

jego struktury wpisały się następujące formacje i grupy: wspomniane już wcześniej Młodzież Wszechpolska, Obóz Narodowo-Radykalny i Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości” oraz Unia Polityki Realnej, Ruch Wolności, Związek Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych, Fundacja im. Bolesława Chrobrego, redakcje pism i portali internetowych (mi. in. „Magna Polonia”, „Polityka Narodowa”, Myśl.pl”, „Polska Niepodległa”, mysl24.pl, narodowcy.net czy endecja.pl), Kobiety dla Narodu, Sekcja Kobiet Ruchu Narodowego (późniejsza NOK – Narodowa Organizacja Kobiet), Stowarzyszenie na rzecz Kultury i Tradycji „Niklot” i szereg organizacji lokalnych (np. Narodowa Łódź czy Dębiccy Patrioci)¹³. Głównym organizatorem i pomysłodawcą społecznej inicjatywy Ruchu Narodowego był (od kwietnia 2013 roku) Honorowy Prezes Młodzieży Wszechpolskiej – Robert Winnicki. W styczniu 2013 roku utworzona została Rada Decyzyjna Ruchu Narodowego, organ decyzyjno-organizatorski ruchu. W składzie 10-osobowej rady znaleźli się wówczas: Robert Winnicki, Krzysztof Bosak (były Prezes Młodzieży Wszechpolskiej i były członek Ligi Polskich Rodzin), Sylwester Chruszcz (Prezes Fundacji im. Bolesława Chrobrego), Przemysław Holocher (w latach 2010-2013 Kierownik Główny Obozu Narodowo-Radykalnego), Krzysztof Kobylas (szef Brygady Lubelskiej ONR), Marian Kowalski (rzecznik prasowy ONR, późniejszy kandydat z ramienia Ruchu Narodowego w wyborach na urząd Prezydenta RP w 2015 roku), Tomasz Pałasz (ówczesny Prezes Zarządu Głównego Młodzieży Wszechpolskiej), Witold Tumanowicz (Prezes Stowarzyszenia „Marsz Niepodległości”), Jerzy Wasiukiewicz (Prezes Ruchu Wolności), Artur Zawisza (wiceprezes Związku Żołnierzy Narodowych Sił Zbrojnych). Powołane też zostały struktury wojewódzkie (Sztaby) koordynujące pracę w regionach. Kulminacją pierwszej fazy rozwoju Ruchu Narodowego był zorganizowany w Warszawie w czerwcu 2013 roku I Kongres Ruchu Narodowego, podczas obrad którego ok. 1000 działaczy narodowych i sympatyków usłyszało postulaty i założenia programowe rozwijającego się ruchu¹⁴. W czasie II Kongresu Ruchu Narodowego z maja 2014 roku przedstawiono założenia programowe będące przyczynkiem ku „radykalnej zmia-

---

¹³ *Niezbędnik Narodowca...*, s. 255-259.

¹⁴ J. Misztal, P. Chruszcz, *Ruch Narodowy...*, s. 25-26.

nie” postulowanej przez Ruch Narodowy w obliczu zbliżających się wyborów do Parlamentu Europejskiego. W roku 2015 ogłoszono powstanie partii politycznej Ruch Narodowy¹⁵ oraz zorganizowano Kongres Wyborczy Ruchu Narodowego, na którym dokonano wyboru nowych władz partii. Nie analizując poszczególnych etapów rozwoju Ruchu Narodowego jako partii politycznej (autor zajmie się tym tematem w osobnym opracowaniu), należy zaznaczyć, że 10 grudnia 2016 roku w Sali Kolumnowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej odbył się, czwarty z kolei, Kongres Programowy Ruchu Narodowego pod hasłem: „Suwerenny naród w XXI wieku”. W czasie jego obrad podnoszono kwestie odnowy religijnej, społecznej i politycznej życia publicznego w ramach programu konserwatywnego, narodowego i katolickiego. Jeden z zaproszonych gości, Grzegorz Braun, określił nawet Prezesa Ruchu Narodowego, Roberta Winnickiego, „prawdziwym głosem Polski katolickiej w Sejmie RP”¹⁶.

Chrześcijańskie oblicze ideowe Ruchu Narodowego

Katolicyzm jest nieodłącznym elementem myśli endeckiej od drugiej połowy lat 20. XX wieku. O znaczącej jego roli w życiu człowieka świadczą choćby słowa „duchowego przewodnika” współczesnych narodowców – Romana Dmowskiego: „W zakresie obrony podstaw życia religijnego, jedne rzeczy może i musi robić państwo; te zaś, których państwo robić nie może i w których ingerencja państwa jest niepożądana, musi robić społeczeństwo (...). Zadaniem Kościoła jest człowieka przez wiarę i przez postępowanie zgodne z Przykazaniami Bożymi do żywota wiecznego doprowa-

---

¹⁵ Partia polityczna Ruch Narodowy została zarejestrowana poprzez wpisanie jej przez VII Wydział Cywilny Rejestrowy Sądu Okręgowego w Warszawie do księgi rejestrowej na podstawie postanowienia z dnia 11 lutego 2015 roku. Zob. P. Małysek, *To już oficjalne – Ruch Narodowy partią polityczną!*, <http://narodowcy2014.pl/to-juz-oficjalne-ruch-narodowy-partia-polityczna/> (dostęp 16.03.2015).

¹⁶ S. Wiśniewski, *Kongres Programowy Ruchu Narodowego [relacja]*, <http://ruchnarodowy.net/kongres-programowy-ruchu-narodowego-relacja/> (dostęp 7.02.2017).

dzic”¹⁷. Poza metafizycznym znaczeniem religii katolickiej w życiu narodu Roman Dmowski widział w niej istotę i sens znaczenia polskości. Dmowski uznał bowiem więź katolicyzmu z polskim nacjonalizmem za wręcz nierozzerwalną¹⁸. Nie powinien zatem dziwić artykułowany silny związek współczesnych polskich narodowców z katolicyzmem i jego instytucjonalną formą – Kościołem. Mało tego, nierzadko wszelkie ataki oraz zabiegi na rzecz osłabienia roli katolicyzmu w życiu narodowym Polaków odczytywane są w środowiskach narodowych jako próby unicestwienia lub ograniczenia w działaniu państwa, narodu i religii poprzez realizatorów koncepcji wroga zbiorczego określanego mianem „antykościół”. Zdaniem Jarosława Tomaszewicza ów „antykościół” jest bowiem połączeniem zorganizowanych sił godzących we wszystko, co jest związane z Kościołem Chrystusowym¹⁹.

Jednym w elementach osłabiania pozycji Kościoła katolickiego w życiu narodu, szczególnie wśród młodego pokolenia, jest postępujący proces laicyzacji życia społecznego²⁰. Popieranie aborcji, eutanazji, edukacji seksualnej w szkołach, niemoralnego procederu klonowania komórek ludzkich zamiast uwypuklania relacji pionowych na linii Bóg – człowiek, propagowanych przez Kościół katolicki, szukanie dialogu z lewicą itp. to symptomy ataków „antykościół” na polski katolicyzm²¹. Według ks. Franza Schimdbbergera chrześcijański ustrój społeczny nie powinien znajdować zrozumienia dla idei antykościelnych. Ustrój taki powinien zaś zawierać w sobie następujące elementy: pra-

---

¹⁷ R. Dmowski, *Kościół, naród i państwo*, Dom Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2002, s. 24, 26.

¹⁸ Słynny cytat Dmowskiego: „Katolicyzm nie jest dodatkiem do polskości, zabarwieniem jej na pewien sposób, ale tkwi w jej istocie, w znacznej mierze stanowi jej istotę. Usiłowanie oddzielenia u nas katolicyzmu od polskości, oderwania narodu od religii i od Kościoła, jest niszczeniem samej istoty narodu”. Tamże, s. 21.

¹⁹ J. Tomaszewicz, *Ugrupowania neoendeckie w III Rzeczypospolitej*, Wydaw. Adam Marszałek, Toruń 2003, s. 358-359.

²⁰ Zob. *Ruch Narodowy ma program zgodny z nauczaniem Kościoła*, rozmowa Konrada Bonisławskiego z Robertem Winnickim, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 64.

²¹ Zob. M. Giertych, *I tak nie przemogą! Antykościół, antypolonizm, masoneria*, Wydaw. Nortom, Wrocław 2000, s. 25-27, 30-37.

wo naturalne wyrażone w postaci Dekalogu; wybór sprawujących władzę należy do ludu, ale władza ta pochodzi od Boga; partie polityczne, których reprezentanci powinni dbać o dobro wspólne i sprawiedliwość, a nie zajmować się wewnętrznymi podziałami i sporami z konkurencją; regionalizm; zasada pomocniczości; nierozzerwalność małżeństwa; zwalczanie homoseksualizmu, pornografii i aborcji; potępienie dla fałszywych kultów i wyznań; idea dobra wspólnego jako dobra opartego na nocie obywateli; szczególna ochrona rodzin wielodzietnych; popieranie własności prywatnej; karanie i nawracanie winnych; traktowanie pieniądza jako środka płatniczego, a nie jako celu samego w sobie; zakładanie korporacji pracowników i pracodawców dla rozwiązywania konfliktów pomiędzy nimi; rolnictwo jako sektor, który stanowi fundament każdego chrześcijańskiego państwa; naród jako żołnierz strzegący granic, kultury i obywateli państwa²². Według autora źródła jest to ustrój prawdziwie chrześcijański, w którym nie ma miejsca na żadne przejawy nurtów antykościelnych. Pozostaje pytanie czy współczesny Ruch Narodowy dąży do budowy chrześcijańskiego ustroju społecznego?

Powyższe pytanie wydaje się szczególnie zasadne w kontekście choćby współpracy Ruchu Narodowego ze Stowarzyszeniem na rzecz Tradycji i Kultury „Niklot”, które zajmuje się kultywowaniem przedchrześcijańskich tradycji Polski²³. „Niklot” odwołując się do słowiańskich tradycji za główne cele swej działalności stawia: podejmowanie debaty na temat znaczenia tradycji słowiańskiej dla współczesności, obronę tradycyjnych wartości kulturalnych przed wpływem tendencji kosmopolitycznych i budowanie ośrodka kultury tradycyjnej. Ugrupowanie to łączy wątki nacjonalistyczne z neopo-
gańskimi²⁴. Stowarzyszenie „Niklot” jawi się jako współczesna for-

---

²² F. Schindberger, *Chrześcijański ustrój społeczny*, [w:] *Pod znakiem nacjonalizmu. Antologia tekstów Prawicy Narodowej*, wyb. dok. K. Kawęcki, R. T. Mossakowski, Oficyna Wydaw. FULMEN, Warszawa 1994, s. 196-198.

²³ *Niezbędnik Narodowca...*, s. 256.

²⁴ E. Olszewski, M. Wolski, *Organizacje ekstremistyczne i radykalne w Polsce [Wybór]*, [w:] *Doktryny i ruchy współczesnego ekstremizmu politycznego*, red. E. Olszewski, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2004, s. 420.

ma ruchu zadružnego, który stara się rozwijać dorobek intelektualny i myśl grupy „Zadruga” – środowiska kierowanego przez Jana Stachniuka (1905-1963)²⁵. Bogumił Grott nazywa środowisko Jana Stachniuka neopogańskim ze względu na jego krytykę wielkich religii, które jego zdaniem odwracały uwagę człowieka od zadań ziemskich oraz opinię, że światopogląd ludów pogańskich był bardziej adekwatny do wykonywania „zadań twórczych na ziemi”. Bogumił Grott pisze: „(...) Zadruga znalazła się w położeniu radykalnego antagonisty w stosunku do formacji narodowo-katolickiej reprezentowanej przez całe ówczesne młode pokolenie, związane z endecją i jej grupami secesyjnymi. Gdy to ostatnie pragnęło zbudować w Polsce Katolickie Państwo Narodu Polskiego, mające być przecież państwem wyznaniowym, to Zadruga wskazywała na konieczność marszu w przeciwnym kierunku”²⁶. Obecność stowarzyszenia „Niklot” w gronie sygnatariuszy Deklaracji Ideowej Ruchu Narodowego może zatem dziwić, jednak wynika ona z faktu, iż Ruch Narodowy (od 2015 roku partia polityczna) był formacją społeczną o charakterze narodowym (czynnikiem łączącym różne grupy i formacje w ramach Ruchu Narodowego był podobnie rozumiany katalog wartości – interesu narodowego, tożsamości, suwerenności i wolności), nie zaś religijnym. Reprezentanci współczesnego Ruchu Narodowego podkreślają, iż elementem jednoczącym ich środowisko (pomimo znaczącej roli w procesie jednoczenia narodu, jaką przypisuje się katolicyzmowi i chrześcijaństwu) jest zwłaszcza przywiązanie do idei zawartych w Deklaracji Ideowej Ruchu Narodowego.

We wspomnianym dokumencie Rada Decyzyjna Ruchu Narodowego po raz pierwszy, od momentu jego powstania w 2012 roku, w tak ustrukturyzowanej formie dokonała jawnego odwołania się do Boga i chrześcijaństwa, będącego fundamentem narodu nierozdzielnie związanym z pojęciem narodowej tożsamości Polaków. Jak zaznaczono w Deklaracji Ideowej: „Pierwszą uchwałą, jaką w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem i historią podjęła Rada, jest poniż-

---

²⁵ *Stowarzyszenie na rzecz Tradycji i Kultury „Niklot”*, <http://www.niklot.org.pl/stowarzyszenie.html> (dostęp 12.02.2017).

²⁶ B. Grott, *Dylematy polskiego nacjonalizmu. Powrót do tradycji czy przebudowa narodowego ducha*, Wydaw. von Borowiecky, Warszawa 2014, s. 307-308, 312.

sza deklaracja ideowa (...). Ruch Narodowy za swój podstawowy cel obiera obronę i umocnienie polskiej tożsamości narodowej (...). To przed nami stoi wyzwanie kontynuacji – zbudowanej na fundamencie chrześcijaństwa – polskiej tożsamości, w całym jej historycznym i regionalnym bogactwie. Podejmiemy walkę z promocją kosmopolityzmu i płytko pojętej nowoczesności, by na powrót uczynić nasz naród dumną i silną wspólnotą”²⁷. Na temat silnego związku Kościoła z narodem oraz przedstawionej powyżej fundamentalnej roli chrześcijaństwa w budowaniu poczucia tożsamości narodowej pisał wiele ks. Stefan Wyszyński, jeszcze zanim został Prymasem Polski: „Chrześcijaństwo wskazało nam cel – szczęście wieczne w Bogu... Wszystko cokolwiek się na świecie dzieje ma pomagać człowiekowi w jego dążeniu do Boga. To zadanie pomocnicze spełniają wszelkie społeczności. Kościół stworzył chrześcijańską społeczność ludów. Na tej glebie mogły zakwitnąć narodowości. Chrześcijaństwo rozwinęło życie narodowe”²⁸. Pomimo często podkreślanego związku narodu polskiego z chrześcijaństwem oraz nierozzerwalności wspólnoty Kościoła i wspólnoty narodowej w teologii Prymasa Tysiąclecia, współcześni narodowcy z ubolewaniem dostrzegają odosobnienie takiego głosu oraz brak podejmowania tematyki narodowej w środowisku duchownych. Mało tego, zauważając swoistą „denacjonalizację Kościoła” wiceprezes Ruchu Narodowego – Artur Zawisza – zaznacza: „Rzeczą środowisk narodowych jest przypominać o organicznym związku katolicyzmu i polskości”²⁹. Wspomniana w preambule do Deklaracji Ideowej Ruchu Narodowego odpowiedzialność przed Bogiem może mieć co najmniej trojkie uzasadnienie. Po pierwsze, odpowiedzialność ta wiąże się historycznie z uznaniem przez Romana Dmowskiego związku katolicyzmu z polskością za nierozzerwalny³⁰; po drugie, odpowiedzialność ta wynika wprost z

---

²⁷ *Tożsamość – Suwerenność – Wolność. Deklaracja Ideowa Ruchu Narodowego*, <http://ruchnarodowy.net/program/> (dostęp 14.02.2017).

²⁸ S. Wyszyński, *Miłość i sprawiedliwość społeczna. Rozważania społeczne*, Wydaw. Pallottinum, Poznań 1993, s. 167.

²⁹ A. Zawisza, *Kościół w Polsce zdenacjonalizował się*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 34-35.

³⁰ R. Dmowski, *Kościół, naród i państwo...*, s. 21, 33; M. Giertych, *Roman Dmowski a Kościół*, [w:] *Aktualność myśli Romana Dmowskiego u*

uznania zasady monizmu etycznego w katolicyzmie³¹; po trzecie, odpowiedzialność ta wyrasta z faktu posiadania chrześcijańskiego charakteru przez naród polski, który poprzez chrzest związał swoje losy z wolą Bożą³².

Ruch Narodowy, odwołując się do zasad chrześcijańskiego ustroju społecznego przedstawionych powyżej, równorzędnie do tożsamości narodowej, na piedestale wznoszonych idei i wartości stawia tożsamość rodziny, będącej odzwierciedleniem „fundamentu życia wspólnotowego”. W Deklaracji Ideowej znajduje się zapis o ochronie rodziny rozumianej jako małżeństwo kobiety i mężczyzny oraz prawa do życia od momentu poczęcia. Zbieżność z wykładnią katolicyzmu w tej materii nie jest przypadkowa i nie odnosi się tu jedynie do sfery czysto teoretycznej, moralnej czy społecznej. Odwołując się do Dekalogu oraz nierozzerwalności małżeństwa narodowcy proponują rozwiązania, które w sferze praktycznej, leżącej w gestii państwa, zmierzałyby do poprawy warunków bytu polskich rodzin oraz stałyby na straży autonomii rodziny, jednocześnie przeciwstawiając się „ingerencji urzędniczej w życie rodzinne”³³. Jak można wyczytać z „Niezbędnika Narodowca”:

---

schyłku XX wieku. Sympozjum z okazji 60. rocznicy śmierci, Warszawa 9 stycznia 1999, Dom Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2006, s. 20.

³¹ „Głębie etyki katolickiej wywodzą się od poczucia osobistego stosunku do Boga i w tym właśnie tkwi największa siła moralna katolika. Bo choćby zrzeczenie dopuszczało się najcięższych przewinień, stosunek jednostki do Boga pozostaje czystym, skoro tylko nie aprobejuje się zła. Ale też każdy z osobna ponosi osobistą odpowiedzialność za swe myśli, słowa i uczynki (...). Wbrew rozpowszechnionemu mniemaniu, jakoby istniały dwie etyki, odrębna dla życia prywatnego a odrębna dla życia publicznego, stoi Kościół na stanowisku monizmu etycznego. Ta sama musi być moralność w życiu prywatnym i w publicznym, nie wyłączając ani nawet polityki”. F. Koneczny, *Kościół jako polityczny wychowawca narodów*, Dom. Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2006, s. 18, 26.

³² „Naród polski np. jest dodatkowo narodem chrześcijańskim – splata poprzez chrzest swoje losy z wolą Bożą. Dzięki temu Bóg staje się wychowawcą narodu, a zarazem najpotężniejszym dlań wsparciem i opiekunem”. P. Skibiński, *Naród oczami przyszłego prymasa. Rozważania ks. Stefana Wyszyńskiego w książce „Miłość i sprawiedliwość społeczna”*, „Teologia Polityczna” 2006/2007, nr 4, s. 273.

³³ *Tożsamość – Suwerenność – Wolność...*, (dostęp 14.02.2017).

„Wzmocnić należy obecną już w obecnej Konstytucji ochronę życia każdej osoby ludzkiej od momentu poczęcia do naturalnej śmierci. Życie i godność osoby ludzkiej są bowiem wartościami nienaruszalnymi i nie powinny podlegać dyskusji i głosowaniu”³⁴. Godne warunki narodzin i godność życia ludzkiego wespół z rozwojem „rodziny rodzin”, czyli narodu wedle nauczania Prymasa Tysiąclecia³⁵, powinny być zdaniem narodowców zagwarantowane przez państwo. Choć trudno jest przypisywać współczesnemu Ruchowi Narodowemu zachowania i postawy jednoznacznie kwalifikujące ową formację polityczną do grona ugrupowań odznaczających się totalizmem katolickim, bliskim formacjom narodowym schyłku dwudziestolecia międzywojennego, to niewątpliwie zauważyć można silny związek z „wyznaną” przez środowisko wszechpolskie koncepcją Katolickiego Państwa Narodu Polskiego, wedle której to państwo ma obowiązek zapewnić obywatelom godne warunki do życia³⁶. Ponadto, zgodnie z tą koncepcją człowiek jest istotą nierozzerwalnie związaną z państwem i posiada szereg obowiązków wobec ojczyzny, dobro gwarantuje człowiekowi państwo, władza działa zgodnie w wolę Kościoła dla dobra wspólnego, władza państwowa wynika z woli Bożej i przestrzega Bożego prawa³⁷. Wydaje się, że to właśnie z początków polskiej państwowości, związanych z przyjęciem przez Mieszka I chrztu, Ruch Narodowy wywodzi podstawy do formułowanego programu zawierającego elementy charakterystyczne dla chrześcijańskiego ustroju społecznego. W „Postulatach Programowych” wyczytać bowiem można, iż: „(...) przodkowie czerpali zasady moralne z prawa naturalnego, odczytywanego w perspektywie chrztu Polski, przynależności do kręgu cywilizacji katolickiej i łacińskiej”³⁸. Analiza jednej z zasad współczesnych polskich narodowców, mianowicie uznania religii chrześcijańskiej i wiary za istotne (niekiedy decydujące) dla każdego aspektu ludzkiego życia (moralnego, bioetycznego, społeczne-

---

³⁴ *Niezbędnik Narodowca...*, s. 75.

³⁵ Zob. *Postulaty Programowe. Ruch Narodowy – Radykalna zmiana!*, broszura programowa, wybory do Parlamentu Europejskiego, 25 maja 2014, s. 3.

³⁶ P. Mazur, *Od nacjonalizmu chrześcijańskiego do katolickiego totalizmu*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 93.

³⁷ Tamże.

³⁸ *Postulaty Programowe...*, s. 11.

go i politycznego)³⁹, pozwala na stwierdzenie, iż niewątpliwie w programie narodowców dostrzegalne są elementy chrześcijańskiego ustroju społecznego.

Chrześcijański ustrój społeczny w programie narodowców

Analizując listę wyznaczników chrześcijańskiego ustroju społecznego przedstawionych w „Liście do Przyjaciół i Darczyńców” ks. Franza Schimdbbergera z 1993 roku oraz szereg postulatów programowych partii politycznej Ruch Narodowy zawartych w programie „Suwerenny naród w XXI wieku” z grudnia 2016 roku można dojść do ciekawych konstatacji. Co prawda deklaracje przedwojennych narodowców opisujące związki organizacji narodowych z wyznaniem rzymskokatolickim, obrona wartości katolickich oraz stosunek Ruchu Narodowego do Kościoła w świetle doniesień medialnych zostały przedstawione w osobnych opracowaniach⁴⁰, jednak analiza poszczególnych elementów chrześcijańskiego ustroju społecznego i programu Ruchu Narodowego pod tym kątem nie została do tej pory przeprowadzona. Dlatego też istotne będą: odwołanie się do programu współczesnych narodowców i próba uchwycenia jego chrześcijańskiego charakteru.

W chrześcijańskim ustroju społecznym istotne jest to, aby opierając się na prawie naturalnym i przykazaniach Bożych być swobodnym dłużnikiem „jedyniej ustanowionej przez Boga religii znajdującej się w Kościele katolickim, który posiada depozyt wiary i skarbnicę łask”⁴¹. Biorąc pod uwagę powyższe kryterium należy stwierdzić, że Ruch Narodowy w warstwie deklaracyjnej i postulowanej kryterium to spełnia. Jawnie odwołując się do wartości katolickich i odno-

---

³⁹ Zob. T. Pałasz, *Wiara musi przenikać każdy aspekt życia*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 30-31.

⁴⁰ Por. P. Łubiński, *Ruch Narodowy a obrona wartości katolickich*, [w:] *Współczesne zagrożenia. Fakty i mity*, red. J. Zimny, Wydaw. Katedra Pedagogiki Katolickiej KUL, Stalowa Wola 2014, s. 763-775; P. Łubiński, *Stosunek Ruchu Narodowego do Kościoła Katolickiego w Polsce w świetle doniesień medialnych*, [w:] *Nauki społeczne i humanistyczne wobec wyzwań współczesności*, red. K. Kropiwiec, M. Szala, Wydaw. Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL, Lublin 2015, s. 150-160.

⁴¹ F. Schimdbberger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 196.

sząc się z daleko idącą niechęcią do tzw. „niechrześcijańskich” lub „pozornie chrześcijańskich” ugrupowań politycznych, formacja ta rości sobie prawo do bycia „katolicką alternatywą” dla pozostałych partii na polskiej scenie politycznej: „Dla ich [celów politycznych – przyp. P. Ł.] realizacji budujemy samodzielne ugrupowanie, zdolne stać się rzeczywistą, narodową i katolicką alternatywą dla dominujących sił politycznych. Nie tylko dla lewicy, ale także dla pozornie chrześcijańskich i pozornie konserwatywnych partii centroprawicowych”⁴². Tego typu myślenie jest charakterystyczne dla reprezentantów polskiego nacjonalizmu, którzy podnosząc potrzebę wywindowania katolicyzmu i wartości chrześcijańskich do rangi powszechnie w państwie obowiązujących, bardziej lub mniej otwarcie krytykują ustalenia Soboru Watykańskiego II, który zdecydował o wycofaniu się Kościoła z określonej sfery wpływu społecznego oraz z koncepcji państwa chrześcijańskiego⁴³. Dlatego też, głosząc hasła chrześcijańskiego zaangażowania na płaszczyźnie życia społecznego i przywrócenia wysokiej pozycji kulturze katolickiej w państwie, Ruch Narodowy w swoim programie zawarł następującą formułę: „Polska jest krajem, którego kultura została uformowana przez chrześcijaństwo i zarazem krajem, w którym chrześcijaństwo zostało wypchnięte poza sferę >>normalnego<< życia kulturalnego, jako coś anachronicznego i ryzykownego zarazem. Ruch Narodowy postuluje odbudowę pozycji kultury katolickiej w życiu narodowym. Dziedzictwo teologii i katolickiej myśli społecznej (...) to (...) część polskiego dziedzictwa kulturalnego, które dla katolików jest żywym punktem odniesienia w bieżącej pracy twórczej”⁴⁴. Uznanie dla katolickiego dziedzictwa narodowego idące w parze ze sztuką religijną, obyczajowością, kultem, liturgią, muzyką i architekturą sakralną daje podstawy do twierdzenia, że jest ono dla analizowanej partii politycznej nieodzownym składnikiem polskiego dorobku cywilizacyjnego⁴⁵ oraz fundamentem

---

⁴² *Suwerenny naród w XXI wieku. Program Ruchu Narodowego*, Kongres Programowy Ruchu Narodowego, Sejm RP, Warszawa, 10 grudnia 2016 r., s. 5.

⁴³ R. Łętocha, *Świeccy katolicy mają dystans do Katolickiej Nauki Społecznej*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 9, 11.

⁴⁴ *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 88.

⁴⁵ Tamże.

tożsamości narodowej, zarówno w znaczeniu duchowym (wyrażającym się w świadomości bycia członkiem katolickiego narodu), jak i zmateralizowanym (odwzorowanym w istnieniu państwa o ustroju chrześcijańskim).

Kolejnym wyznacznikiem chrześcijańskiego ustroju społecznego jest uznanie Boga za najwyższego prawodawcę (ludzie rządzą poprzez wybór ich na przedstawicieli narodu, jednak nikt poza Bogiem tej władzy nie może udzielić) oraz partii politycznych za realizatorów zasady sprawiedliwości i troski o dobro wspólne⁴⁶. Ślady tego elementu również widoczne są w programie narodowców. Duchowe zwierzchnictwo Boga oraz starania na rzecz realizacji dobra narodowego ukazują choćby następujące słowa wieńczące program „Suwerenny naród w XXI wieku”: „Cieszymy się, że nasz program trafił w Państwa ręce i życzymy, by Bóg dodał sił w pracy dla dobra narodu!”⁴⁷. We współczesnym nacjonalizmie, którym charakteryzuje się Ruch Narodowy, widoczne są elementy ideowe typowe dla nacjonalizmu klasycznego i komunitarystycznego. Ma to w tym miejscu o tyle istotne znaczenie, że nacjonalizm klasyczny staje w obronie wszystkich wartości ogólnonarodowych, które są akceptowalne przez daną wspólnotę narodową, a więc poza językiem, obyczajem, muzyką itp. broni również religii. Nacjonalizm komunitarystyczny zaś tłumaczy, że naród jest najbardziej zaawansowaną formą wspólnoty ludzkiej⁴⁸. Działalność Ruchu Narodowego przeczy zaś w pewnym sensie założeniom nacjonalizmu liberalnego, który dopuszcza wielokulturowość i kieruje się również wartościami mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych. Co prawda, Ruch Narodowy nie deprecjonuje znaczenia innych niż katolickie wyznań religijnych w państwie, jednak chrześcijaństwu przyznaje pozycję bezsprzecznie dominującą. Ponadto, jak można wyczytać z „Postulatów Programowych”: „Polakom niezbędne jest państwo narodu polskiego. W

---

⁴⁶ F. Schimdbberger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 196-197.

⁴⁷ *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 100.

⁴⁸ Zob. R. Tokarczyk, *Ewolucja systemu wartości ideologii narodowych*, [w:] *Ideologie, doktryny i ruchy narodowe. Wybrane problemy*, red. S. Stępień, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 75; J. Bartyzel, *Nacjonalitaryzm, czyli demokracja narodowa*, „Polityka Narodowa” 2008, nr 4, s. 34-52.

państwie narodowym gospodarzem jest naród, który sprawuje władzę nie w imię ideologii liberalnej, socjalistycznej czy innej, ale dla realizacji klasycznie pojmowanego dobra wspólnego. Dobra wspólne rozpoznawane jest w świetle prawa naturalnego i w drodze analizy narodowych interesów. Demokracja liberalna ze swej istoty znosi kategorię dobra wspólnego, podważa prawo naturalne i pozostaje ślepa na losy wspólnoty narodu”⁴⁹. Zgodność działania politycznego z prawem naturalnym jest również elementem chrześcijańskiego ustroju społecznego.

Sprzeciw wobec zasady centralizmu działań administracyjnych i związanej z nią przerostu kadry urzędniczej, powodującego poczucie anonimowości podejmowanych przez urząd decyzji⁵⁰, jest również wyznacznikiem ustroju postulowanego przez ks. Franza Schimdbegera. Odniesienie do tego punktu znalazło miejsce w programie Ruchu Narodowego, a dokładnie w postulatcie „Racjonalizacja administracji”, w którym to jego przedstawiciele zwarli zapisy dotyczące zauważonego problemu rozrostu administracji publicznej i nierównego charakteru pracy poszczególnych urzędników, co ma też odzwierciedlenie w poziomie ich pracy i wynagrodzeń. Unaocznione zostały także problemy marnotrawstwa publicznych pieniędzy, tzw. zatrudniania „po znajomości”, sztucznie tworzonych i bezproduktywnych stanowisk pracy, migracji doświadczonych i zdolnych urzędników ze względu na niskie zarobki i niesprzyjające warunki pracy. W programie partii widnieje zapis: „Ruch Narodowy postuluje racjonalizację kształtu administracji publicznej, a także zasad wynagradzania i rekrutowania urzędników. Jesteśmy zwolennikami zlikwidowania niepotrzebnych jednostek, (...) skutecznego wyhamowania rozrostu całej administracji i zwolnień w przerośniętych jednostkach, m.in. tych tworzonych pod presją wdrażania polityk UE (...), wytypowania jednostek i stanowisk w administracji rządowej o strategicznym znaczeniu dla państwa, a następnie stworzenia dla nich programu rozwoju kadrowo-kompetencyjnego, w oparciu o publiczne, transparentne nabory i wynagrodzenia zbliżone do ryn-

---

⁴⁹ *Postulaty Programowe. Ruch Narodowy...*, s. 12.

⁵⁰ F. Schimdbeger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 197.

kowych”⁵¹. Zasadność rozpatrywania owego postulatu w kontekście chrześcijańskiego ustroju społecznego wynika: po pierwsze, z chrześcijańskiej zasady pomocniczości; po drugie, z odpowiedzialności osobistej za sprawy publiczne; po trzecie, z woli realizacji naturalnego prawa do ochrony i dbałości o dobro wspólne (*bonum commune* oparte na cnotcie obywatelskiej)⁵².

W opartym na prawie naturalnym (oraz Piśmie Świętym i społeczno-politycznym nauczaniu papieży) chrześcijańskim ustroju społecznym zawarta została określona aksjologia, która streszcza się w trzech zasadach: po pierwsze, nierozzerwalności małżeństwa zawartego w Kościele; po drugie, ochronie rodziny i wspomaganie jej zarówno w wymiarze wychowawczym, jak i edukacyjnym; po trzecie, wyrugowaniu z życia publicznego aborcji, eutanazji, homoseksualizmu i pornografii⁵³. Biorąc pod uwagę idee i program Ruchu Narodowego kompatybilność w powyższym zakresie jest wyraźnie zauważalna. Pomimo, że w art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej widnieje zapis: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”⁵⁴, Ruch Narodowy postuluje, aby „(...) państwo chroniło rodzinę, jako naturalne i niezastąpione środowisko narodzin oraz rozwoju człowieka. Uznając autonomię i komplementarność rodziny, należy bezwzględnie chronić prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami i poglądami”⁵⁵. Wszelkie formy wsparcia dla rodziny, zarówno te postulowane, jak i te, które funkcjonują w ramach polityki prorodzinnej są przez Ruch Narodowy popierane, a nawet rozwijane w oparciu o zasadę powszechności i równości w dostępie do świadczeń mających na celu rozwój polskich rodzin. Autor ma tu na myśli

---

⁵¹ *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 9.

⁵² F. Schimdburger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 197.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483).

⁵⁵ *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 78.

przede wszystkim świadczenie „500+” wprowadzone przez rząd Beaty Szydło, oceniane w środowisku narodowym pozytywnie, z zastrzeżeniem, że winien być zniesiony próg dochodowy na pierwsze dziecko i że starania o jego otrzymanie winno być maksymalnie uproszczone, jeśli chodzi o procedury formalne⁵⁶. Kolejną procedurą proponowaną przez Ruch Narodowy jest wprowadzenie tzw. bonu wychowawczego, który jako alternatywa dla form opieki nad dzieckiem w wieku niemowlęcym i przedszkolnym w postaci państwowych żłobków i przedszkoli, pozwoliłby na decydowanie przez rodziców o formie instytucjonalnej opieki nad dzieckiem, co z kolei umożliwiłoby równouprawnienie w dostępie do pomocy ze strony państwa dla rodziców, którzy wybrali inne formy opieki niż te wskazane w artykule⁵⁷. Poza wspomnianymi rozwiązaniami proceduralno-instytucjonalnymi Ruch Narodowy w warstwie aksjologicznej odwołuje się poniekąd do chrześcijańskiego ustroju społecznego w dotyczących rodziny i zagrożeń dla niej postulatach m.in.: pełnej ochrony prawnej dzieci nienarodzonych (naturalne prawo do ochrony życia od momentu poczęcia zgodne z Dekalogiem, brak zgody na tzw. kompromis aborcyjny, możliwość odmowy opieki nad urodzonym dzieckiem przez rodziców itd.)⁵⁸, opieki nad matkami i dziećmi w trudnych sytuacjach (medyczne, psychologiczne i finansowe wsparcie dla matek w ciąży, decydujących się na urodzenie dziecka z niepełnosprawnością lub upośledzeniem, zapewniane przez wyspecjalizowane placówki wsparcia), zwiększenia liczby i rangi odznaczeń za długoletnie pożycie małżeńskie (symboliczny element całościowej strategii wspierania rodziny, wprowadzenie medalu nadawanego z okazji 30. Rocznicy zawarcia sakramentu małżeństwa)⁵⁹ oraz zakazu finansowania ideologii gender i sprzeciwu wobec promocji dewiacji

---

⁵⁶ Tamże, s. 76.

⁵⁷ Tamże, s. 78.

⁵⁸ „Stoimy na stanowisku, które jest jedyną logiczną konsekwencją postawy *prolife*, wynikającej zarówno ze światopoglądu chrześcijańskiego jak i możliwej na gruncie innych religii czy autentycznego humanizmu: każde życie nienarodzone, jako życie niewinne i bezbronne, zasługuje na pełną prawną ochronę prawną [pisownia oryginalna – przyp. P. Ł.] ze strony cywilizowanej wspólnoty politycznej”. Tamże, s. 79.

⁵⁹ Tamże, s. 79-80.

seksualnych godzących w instytucję małżeństwa i katolickiej rodziny (brak zgody na promocję na polskich uczelniach „pseudonaukowej ideologii gender”, sprzeciw wobec finansowania przez Ministerstwo Kultury działań podejmowanych przez środowiska homoseksualne lub promujące homoseksualizm, ochrona małoletnich przed deprawacją, przeciwstawianie się prezentowaniu treści pornograficznych w mediach, instytucjach kulturalnych i szeroko rozumianej przestrzeni publicznej)⁶⁰. Zbieżność swoistego modelu życia społecznego Ruchu Narodowego z modelem chrześcijańskiego ustroju społecznego ks. Schimdbbergera wydaje się w tym przypadku ewidentna. Owa zbieżność wynika przede wszystkim z przyjętego w obu modelach chrześcijańskiego systemu wartości za powszechnie obowiązujący i właściwy oraz z uznania dla zasady: „Trzeba dobro nazywać dobrem, a zło złem, cnotę chwalić i nagradzać, a występki karać”⁶¹.

W kontekście powyższej zero-jedynkowej zasady ciężko jest jednoznacznie odwołać się do kary, jaką zarówno w chrześcijańskim ustroju społecznym, jak i programie partii politycznej Ruch Narodowy jest kara śmierci. Co prawda, niejednoznaczność w tej materii i ciągle tocząca się dyskusja w środowiskach duchownych i prawniczych nie sprzyjają wyklarowaniu się integralnej, dla porządku moralnego i prawnego, opinii dotyczącej dopuszczalności stosowania kary ostatecznej, jednakże kwestia ta skryształizowała się w sposób dosyć jednoznaczny w obu analizowanych na łamach niniejszego artykułu modelach. W chrześcijańskim ustroju społecznym kara śmierci jest aktem dopuszczalnym w przypadku popełnienia przez skazanego ciężkiej zbrodni, tj. morderstwa czy handlu narkotykami. Wytłumaczeniem dla dopuszczenia tego typu praktyk są po pierwsze, potwierdzone świadectwami więziennych duchownych akty nawrócenia wśród skazanych, a po drugie, odstrasżający charakter tego typu kary dla potencjalnych przestępców⁶². Nie dając wiary polityce resocjalizacyjnej państwa oraz poddając pod wątpliwość jej skuteczność i liberalizujące się w tym zakresie prawo europejskie, Ruch Narodowy staje na stanowisku, że kara winna mieć przede wszystkim walor prewencyjny i efektywny. Oznacza to, że celem

---

⁶⁰ Tamże, s. 78.

⁶¹ F. Schimdbberger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 197.

⁶² Tamże, s. 198.

kary jest odstraszenie innych od popełniania przestępstw oraz skuteczne wymierzenie przestępcy sprawiedliwej odpłaty za najcięższe przewinienia. Według programu politycznego Ruchu Narodowego realizacja obu tych celów tkwi w przywróceniu kary śmierci. Kara ta, wymierzana jednak wyłącznie w sytuacji, gdy wina sprawcy zostanie udowodniona ponad wszelką wątpliwość, miałaby dotyczyć przestępców dopuszczających się: morderstwa popełnionego na dzieciach, morderstwa popełnionego ze szczególnym okrucieństwem, zamachów terrorystycznych lub zdrady stanu⁶³. W programie partii znajduje się następujący zapis: „Stosowanie kary śmierci w określonych przypadkach jest zgodne z tradycyjną, zbudowaną na filozofii tomistycznej katolicką nauką moralną, od XX wieku rozmywaną niestety przez wpływy laickiego humanizmu. Kara śmierci, jeśli nie jest nadużywana, stanowi słuszny środek uzasadnionej samoobrony społeczeństwa przed zbrodniarzami”⁶⁴. Kwestia dopuszczalności stosowania kary śmierci oraz jej obecność w kanonie zasad chrześcijańskiego ustroju społecznego i postulatach programu Ruchu Narodowego, biorąc pod uwagę opinie i argumenty jej zagorzałych przeciwników i fanatycznych zwolenników (oraz opinii umiarkowanych), jest tematem dalece dyskusyjnym i różnie interpretowanym. W art. 38 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zagwarantowano każdemu człowiekowi prawną ochronę życia⁶⁵. Nie zmienia to jednak faktu występowania postulatów popierających chęć przywrócenia kary śmierci w obu analizowanych modelach.

Fundamentem chrześcijańskiego ustroju społecznego jest też uznanie rolnictwa za naturalną podstawę rozwoju gospodarczego każdego kraju. Wspólnota naturalna w postaci rodziny czy narodu⁶⁶ ma tu bezpośrednie przełożenie na więzi łączące rodzinne gospodarstwa rolne z uprawianą przez nie ziemią. Płodność rodzin i czynienie sobie ziemi poddaną stają się tu podstawą do wywyższania gospodarstw rodzinnych i czynienia ich jednymi z najistotniejszych sekto-

---

⁶³ *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 10.

⁶⁴ Tamże, s. 11.

⁶⁵ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej...*, (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483).

⁶⁶ Por. R. Łętocha, *Świeccy katolicy...*, s. 12.

rów gospodarki narodowej⁶⁷. Ruch Narodowy swój program opiera na założeniu, że: „Sytuacja rolnictwa (...) decyduje o ogólnym stanie zdrowia całego społeczeństwa. Społeczności wiejskie poprzez pielęgnowanie kultury i tradycji wpływają na kondycję duchową narodu, a nawet na ład przestrzenny i estetyczny całego kraju”⁶⁸. Swoje sprostowania partia zawiera m.in. w formie następujących postulatów: ochrona polskiej ziemi (polska ziemia w polskich rękach, swobodny obrót ziemią tylko pomiędzy polskimi właścicielami, uniemożliwienie nabywania ziemi przez „podstawione” podmioty spółek i osoby fizyczne), konsolidacja struktury agrarnej (gospodarstwa rodzinne jako podstawa funkcjonowania rolnictwa w Polsce, swoboda w kształtowaniu profilu własnego gospodarstwa, wsparcie dla powstających gospodarstw średniej wielkości, wspieranie upraw z produkcją o wysokiej jakości certyfikowanej żywności) czy kooperacja rolników i rozwój spółdzielczości (wsparcie dla samoorganizujących się rolników, co ma w konsekwencji zmniejszyć bezrobocie na wsi, zwiększyć produktywność w oparciu o stosunkowo niewielkie zasoby i umożliwić zaspokojenie regionalnych potrzeb w ramach podejmowanej współpracy opierającej się na wolności, własności, prywatnym charakterze spółdzielczości i konkurencyjności)⁶⁹. Co prawda, odwoływanie się do rolnictwa w przypadku Ruchu Narodowego ma silne podłoże gospodarcze i jest związane głównie z ochroną polskiego stanu posiadania i produkcji polskiej żywności, jednak pierwsze wzmianki dotyczące istoty tego sektora gospodarki narodowej w formie udokumentowanej znalazły się dopiero w postulatach programowych Ruchu Narodowego z 2014 roku i programie partii politycznej Ruch Narodowy z 2016 roku. Choć Ruch Narodowy podkreśla doniosłe znaczenie pracy na roli dla rozwoju ekonomicznego kraju, to pod względem akcentu na sprawy związane z rolnictwem w programie politycznym daleko tej partii do innych, wcześniejszych

---

⁶⁷ Zob. F. Schimdburger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 198; „Ziemia w rękach polskich może być jedną z podstaw wzrostu gospodarczego (...). Przede wszystkim ma jednak służyć uprawie roli, jako jednej z podstaw gospodarstwa narodowego”. *Postulaty Programowe. Ruch Narodowy...*, s. 8.

⁶⁸ *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 45.

⁶⁹ Tamże, s. 45-47.

formacji narodowych (np. Stronnictwo Ludowo-Narodowe i Przy-
mierze Ludowo-Narodowe)⁷⁰, które na postulatach agrarnych i lu-
dowo-katolickich opierały swój program działania.

W programie narodowców postulaty militaryzacji narodu i po-
lityki obronnej szczególnie mocno wybrzmiewają w obliczu narasta-
jących militarnych i niemilitarnych zagrożeń dla bezpieczeństwa
narodu i państwa. Poza tym, poniekąd wpisują się one również w
model chrześcijańskiego ustroju społecznego, zasadzający się na
stwierdzeniu, że należy bronić nie tylko państwa, jego tradycji i kul-
tury, ale również wiary jego mieszkańców⁷¹. Biorąc pod uwagę
sprawność struktur państwa i jego poszczególnych służb, sytuację
geopolityczną, stan wykształcenia i liczebność armii oraz poziom mo-
rale całego narodu Ruch Narodowy w swoim programie zaznacza, że
mobilizacja narodu jest tym elementem polityki obronnej państwa,
który najdobitniej realizuje powszechny obowiązek obrony narodu i
państwa przed wszelkimi niebezpieczeństwami⁷². Dlatego też, takie
pomysły jak m.in. przywrócenie w szkołach lekcji przysposobienia
wojskowego, powszechne przeszkolenie wojskowe młodzieży szkół
średnich, budowa rzeczywistych wojsk obrony terytorialnej, zwięk-
szanie nakładów na środki odstraszenia oraz uproszczenie dostępu do

---

⁷⁰ Stronnictwo Ludowo-Narodowe należało do grona partii akcentują-
cych związek myśli narodowej z agrarnym charakterem mentalności społec-
zeństwa. Podkreślano istnienie specyficznej, naturalnej więzi wspólnoty
narodowej z językiem, rodziną, ojcowizną, ziemią, wykonywaną wspólnie
pracą na roli prostotą rolniczej egzystencji. Owe silne związki z ideą naro-
dową stronnictw odwołujących się do myśli ludowo-katolickiej dostrzegła i
trafnie streściła Ewa Maj: „W koncepcjach neoendeckich była to wieś tra-
dycyjna, postrzegana jako kompleks społeczny znajdujący się w niejkiej
izolacji od wpływów zewnętrznych i wykazujący cechy organizmu samo-
wystarczającego ekonomicznie i kulturalnie, niechętnego absorpcji cech
obcych. Wśród nacjonalistów aprobowany był agrarny model duchowości,
dostępnej bez ograniczeń ludziom żyjącym w zgodzie z biosystemem”. E.
Maj, *Wielonurtowość myśli nacjonalistycznej w Polsce współczesnej*,
[w:] *Idee w procesie kształtowania współczesnej rzeczywistości polskiej*.
Nacjonalizm, red. E. Maj, M. Mikołajczyk, M. Śliwa, Wydaw. Naukowe
Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2010, s. 92-93.

⁷¹ F. Schimdburger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 198.

⁷² *Suwerenny naród w XXI wieku...*, s. 13-14.

bronii⁷³, są w środowisku polskich narodowców uważane za kluczowe w kontekście podnoszenia wojskowej świadomości Polaków i identyfikacji narodu z armią, mającą strzec nie tylko bezpieczeństwa, ale też zabezpieczać żywotne interesy polskiego narodu⁷⁴. Łącząc postulaty proobronne z deklarowanym przez Ruch Narodowy chrześcijańskim systemem wartości, można stwierdzić, iż proponowany przez polskich narodowców model jest w swej warstwie deklaratywnej dalece zbieżny z chrześcijańskim ustrojem społecznym, wedle zasad którego: „Naród, który nie chce bronić swego kraju, strzec jego mieszkańców, granic i kultury, i który nie chce zachować wiary ni szerzyć Królestwa Bożego, sam się skazuje na zagładę”⁷⁵.

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę założenia chrześcijańskiego ustroju społecznego ks. Franza Schimdbegera analizowane na łamach niniejszego opracowania oraz wartości i postulaty zawarte w programie partii politycznej Ruch Narodowy, można wysnuć stwierdzenie, iż skala zbieżności i komplementarności obu modeli życia społeczno-politycznego jest co najmniej znacząca. Tłumaczy to fakt występowania aksjologicznie i funkcjonalnie ujętych elementów obu modeli w kanonie zasad i wartości Kościoła katolickiego oraz idei polskich narodowców z Ruchu Narodowego. Zarysowane we wstępie odwołania do narodu jako najwyższej formy wspólnotowości, wartości chrześcijańskich będących fundamentem moralnie prawidłowego postępowania i bezkompromisowości idei chrześcijańskiej w codziennym życiu, wydają się tworzyć swoiste powiązania występujące pomiędzy analizowanymi modelami życia społecznego i politycznego oraz tłumaczyć komplementarność w powyższym zakresie.

Należy także zaznaczyć, iż Ruch Narodowy, nie odwołując się w sposób bezpośredni do modelu życia społecznego ks. Schimdbegera, w swoim programie politycznym zawarł szereg elementów, które są zbieżne z chrześcijańskim ustrojem społecznym. Wskazują na to takie składowe programy narodowców, jak np. odwołanie do

---

⁷³ Tamże, s. 14-15.

⁷⁴ Zob. J. Siemiątkowski, *Militaryzacja narodu – zarys idei*, „Polityka Narodowa” 2016, nr 16, s. 20.

⁷⁵ F. Schimdbeger, *Chrześcijański ustrój społeczny...*, s. 198.

wartości chrześcijańskich, szacunek dla instytucji rodziny i narodu (najwyższego typu wspólnotowości), kategoria dobra wspólnego, rolnictwo jako podstawa gospodarki oraz tradycjonalizm. Na postawione w niniejszym opracowaniu pytanie („Czy współczesny Ruch Narodowy dąży do budowy chrześcijańskiego ustroju społecznego?”) nie można jednak odpowiedzieć twierdząco w sposób jednoznaczny. Co prawda dążąc do realizacji postawionego celu (wskazanie obecności i rzeczywistej roli elementów chrześcijańskiego ustroju społecznego w dokumentach ideowo-programowych partii politycznej Ruch Narodowy) autor wykazał daleko idącą zbieżność programu partii politycznej Ruch Narodowy z chrześcijańskim ustrojem społecznym, jednak brak faktu zaistnienia bezpośredniego odwołania się partii do tegoż ustroju stanowi przeszkodę ku kategorycznemu stwierdzeniu o chęci budowy chrześcijańskiego ustroju społecznego wedle wytycznych wyodrębnionych przez ks. Schimdbgera.

Z całą jednak stanowczością należy zaznaczyć, że szereg uwag i uwag zawartych w programie „Suwerenny naród w XXI wieku” pozwala na zakwalifikowanie urzędzonego według nich państwa do miana struktury o chrześcijańskim charakterze. Po pierwsze, Ruch Narodowy wykazuje skłonność do traktowania katolicyzmu, wartości chrześcijańskich i roli Kościoła w Polsce jako wyznaczników pielęgnowania tradycji i kształtowania tożsamości narodowej wśród Polaków (co było szczególnie istotne w czasach narodowego uciemiężenia i terytorialnej podległości). Po drugie, wykazywane przez Ruch Narodowy odwoływanie się do wartości chrześcijańskich i cywilizacji łacińskiej jest elementem pozwalającym uzasadnić opór tegoż środowiska politycznego wobec tendencji liberalizujących życie społeczne i sprzeniewierzających się tradycyjnie rozumianemu porządkowi moralnemu ukonstytuowanemu dzięki chrześcijaństwu. Problematyka niniejszego artykułu, choć dosyć rozległa, nie wyczerpuje tematu związków środowiska polskich narodowców z religią chrześcijańską. Artykuł ten jest jedynie jedną z wielu prób nakreślenia specyfiki występującej pomiędzy analizowanymi obiektami.

Bibliografia:

Aktualność myśli Romana Dmowskiego u schyłku XX wieku. Sympozjum z okazji 60. rocznicy śmierci, Warszawa 9 stycznia 1999, Dom Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2006.

Bankowicz B., *Nacjonalizm*, [w:] *Słownik polityki*, red. M. Bankowicz, Wydaw. Wiedza Powszechna, Warszawa 1999, s. 145-146.

Bartyzel J., *Nacjonalitaryzm, czyli demokracja narodowa*, „Polityka Narodowa” 2008, nr 4, s. 34-52.

Depo M., *Patriotyzm jako wartość w świadomości młodzieży zaangażowanej politycznie*, [w:] *Tożsamość narodowa i suwerenność państwa a integracja europejska*, red. T. Guz, R. Mazurkiewicz, R. Tłuczek, Wydaw. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2008, s. 103-119.

Dmowski R., *Kościół, naród i państwo*, Dom Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2002.

Doktryny i ruchy współczesnego ekstremizmu politycznego, red. E. Olszewski, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2004.

Eckardt M., *Ruch Narodowy – reaktywacja?*, „Myśl.pl” 2013, nr 2 (27), s. 12-19.

Giertych M., *I tak nie przemogą! Antykościół, antypolonizm, masoneria*, Wydaw. Nortom, Wrocław 2000.

Giertych M., *Roman Dmowski a Kościół*, [w:] *Aktualność myśli Romana Dmowskiego u schyłku XX wieku. Sympozjum z okazji 60. rocznicy śmierci, Warszawa 9 stycznia 1999*, Dom Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2006, s. 19-24.

Grott B., *Dylematy polskiego nacjonalizmu. Powrót do tradycji czy przebudowa narodowego ducha*, Wydaw. von Borowiecky, Warszawa 2014.

Idee w procesie kształtowania współczesnej rzeczywistości polskiej. Nacjonalizm, red. E. Maj, M. Mikołajczyk, M. Śliwa, Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2010.

Ideologie, doktryny i ruchy narodowe. Wybrane problemy, red. S. Stepień, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006.

Kawęcki K., *Jaka prawica?*, [w:] *Pod znakiem nacjonalizmu. Antologia tekstów Prawicy Narodowej*, wyb. dok. K. Kawęcki, R. T. Mosakowski, Oficyna Wydaw. FULMEN, Warszawa 1994, s. 11-14.

Koneczny F., *Kościół jako polityczny wychowawca narodów*, Dom. Wydaw. Ostoja, Krzeszowice 2006.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483).

Łętocha R., *Świeccy katolicy mają dystans do Katolickiej Nauki Społecznej*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 8-17.

Łubiński P., *Ruch Narodowy a obrona wartości katolickich*, [w:] *Współczesne zagrożenia. Fakty i mity*, red. J. Zimny, Wydaw. Katedra Pedagogiki Katolickiej KUL, Stalowa Wola 2014, s. 763-775.

Łubiński P., *Stosunek Ruchu Narodowego do Kościoła Katolickiego w Polsce w świetle doniesień medialnych*, [w:] *Nauki społeczne i humanistyczne wobec wyzwań współczesności*, red. K. Kropiwiec, M. Szala, Wydaw. Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL, Lublin 2015, s. 150-160.

Maj E., *Wielonurtowość myśli nacjonalistycznej w Polsce współczesnej*, [w:] *Idee w procesie kształtowania współczesnej rzeczywistości polskiej. Nacjonalizm*, red. E. Maj, M. Mikołajczyk, M. Śliwa, Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2010, s. 74-100.

Małyszek P., *To już oficjalne – Ruch Narodowy partią polityczną!*, <http://narodowcy2014.pl/to-juz-oficjalne-ruch-narodowy-partia-polityczna/>.

Mazur P., *Od nacjonalizmu chrześcijańskiego do katolickiego totalizmu*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 85-98.

Misztal J., Chruszcz P., *Ruch Narodowy. Dlaczego jesteśmy narodowcami?*, Wydaw. Fundacja im. Bolesława Chrobrego, Szczecin 2013.

Nauki społeczne i humanistyczne wobec wyzwań współczesności, red. K. Kropiwiec, M. Szala, Wydaw. Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL, Lublin 2015.

Niezbędnik Narodowca. ABC nowoczesnego nacjonalizmu, red. K. Bonisławski, J. Siemiątkowski, Wydaw. Capital, Warszawa 2014.

O nas, <http://ruchnarodowy.net>.

Olszewski E., Wolski M., *Organizacje ekstremistyczne i radykalne w Polsce [Wybór]*, [w:] *Doktryny i ruchy współczesnego ekstremizmu politycznego*, red. E. Olszewski, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2004, s. 405-421.

Pałasz T., *Wiara musi przenikać każdy aspekt życia*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 25-31.

Pod znakiem nacjonalizmu. Antologia tekstów Prawicy Narodowej, wyb. dok. K. Kawęcki, R. T. Mossakowski, Oficyna Wydaw. FULMEN, Warszawa 1994.

Postulaty Programowe. Ruch Narodowy – Radykalna zmiana!, broszura programowa, wybory do Parlamentu Europejskiego, 25 maja 2014.

Ruch Narodowy ma program zgodny z nauczaniem Kościoła, rozmowa Konrada Bonisławskiego z Robertem Winnickim, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 52-65.

Schimdburger F., *Chrześcijański ustrój społeczny*, [w:] *Pod znakiem nacjonalizmu. Antologia tekstów Prawicy Narodowej*, wyb. dok. K. Kawęcki, R. T. Mossakowski, Oficyna Wydaw. FULMEN, Warszawa 1994, s. 196-199.

Siemiątkowski J., *Militaryzacja narodu – zarys idei*, „Polityka Narodowa” 2016, nr 16, s. 9-20.

Skibiński P., *Naród oczami przyszłego prymasa. Rozważania ks. Stefana Wyszyńskiego w książce „Miłość i sprawiedliwość społeczna”*, „Teologia Polityczna” 2006/2007, nr 4, s. 270-282.

Słownik polityki, red. M. Bankowicz, Wydaw. Wiedza Powszechna, Warszawa 1999.

Suwerenny naród w XXI wieku. Program Ruchu Narodowego, Kongres Programowy Ruchu Narodowego, Sejm RP, Warszawa, 10 grudnia 2016 r.

Tokarczyk R., *Ewolucja systemu wartości ideologii narodowych*, [w:] *Ideologie, doktryny i ruchy narodowe. Wybrane problemy*, red. S. Stepień, Wydaw. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2006, s. 69-82.

Tokarczyk R., *Współczesne doktryny polityczne*, Kantor Wydaw. Zakamycze, Zakamycze 2002.

Tomasiewicz J., *Ugrupowania neoendeckie w III Rzeczypospolitej*, Wydaw. Adam Marszałek, Toruń 2003.

Tożsamość – Suwerenność – Wolność. Deklaracja Ideowa Ruchu Narodowego, <http://ruchnarodowy.net/program/>.

Tożsamość narodowa i suwerenność państwa a integracja europejska, red. T. Guz, R. Mazurkiewicz, R. Tłuczek, Wydaw. Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2008.

Winnicki R., *Ruch Narodowy*, <https://ruchnarodowy.net/o-nas/>.

Wiśniewski S., *Kongres Programowy Ruchu Narodowego [relacja]*, <http://ruchnarodowy.net/kongres-programowy-ruch-narodowego-relacja/>.

Współczesne zagrożenia. Fakty i mity, red. J. Zimny, Wydaw. Katedra Pedagogiki Katolickiej KUL, Stalowa Wola 2014.

Wyszyński S., *Miłość i sprawiedliwość społeczna. Rozważania społeczne*, Wydaw. Pallottinum, Poznań 1993.

Zawisza A., *Kościół w Polsce zdenacjonalizował się*, „Polityka Narodowa” 2015, nr 14, s. 32-37.

Streszczenie:

Artykuł „Elementy chrześcijańskiego ustroju społecznego w programie partii politycznej Ruch Narodowy” dotyczy problematyki zbieżności programu „Suwerenny naród w XXI wieku” z wytycznymi chrześcijańskiego ustroju społecznego ks. Franza Schimdbbergera. W pierwszej części artykułu autor opisał charakterystykę Ruchu Narodowego. W drugiej części przedstawiono chrześcijańskie oblicze ideowe Ruchu Narodowego, natomiast w części trzeciej autor dokonał analizy wytycznych chrześcijańskiego ustroju społecznego i programu partii politycznej Ruch Narodowy pod kątem ich zbieżności i komplementarności.

Słowa kluczowe: chrześcijaństwo, Ruch Narodowy, ustrój społeczny, program polityczny

Abstract:

Elements of the Christian Social System in the program of the political party National Movement

Article “Elements of the Christian Social System in the program of the political party National Movement” refers to the convergence of the program “The sovereign nation in the 21st century” with the guidelines of the Christian Social System created

by Franz Schindberger. In the first part of the article the author described the characteristics of the National Movement. The second part presents the Christian ideals of the National Movement, while in the third part, the author analyzes the guidelines of the Christian Social System and the program of the political party National Movement for their convergence and complementarity.

Keywords: Christianity, National Movement, social system, political program